

Regionalni razvoj Hrvatske

Ciganović, Renata

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:914277>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

RENATA CIGANOVIĆ

REGIONALNI RAZVOJ HRVATSKE

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

RENATA CIGANOVIĆ

REGIONALNI RAZVOJ HRVATSKE

Završni rad

JMBAG: 0303059159, redovita studentica
Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentor / Mentorica: izv.prof.dr.sc. Kristina Afrić Rakitovac

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Renata Ciganović kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera financijski management ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, 2019. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Renata Ciganović dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Regionalni razvoj Hrvatske koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____2019. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. REGIONALNA POLITIKA.....	2
2.1. Regionalni razvoj.....	2
2.2. Regionalna ekonomska politika.....	3
2.3. Regionalna politika Europske unije	4
2.3.1. <i>Instrumenti regionalne politike Europske unije</i>	5
2.4. Regionalna politika Republike Hrvatske	8
2.5. NUTS klasifikacija.....	10
3. REGIONALNA KONKURENTNOST HRVATSKE	13
3.3. Regionalni indeks konkurentnosti	13
3.4. Indeks razvijenosti 2015. godina	16
3.5. Indeks razvijenosti 2017. godina	18
4. KOMPARATIVNA ANALIZA REGIONALNE KONKURENTNOSTI ODABRANIH ŽUPANIJA.....	21
4.1. Koprivničko- križevačka županija.....	21
4.2. Istarska županija	25
4.3. Usporedba odabranih županija.....	27
4. ZAKLJUČAK.....	30
LITERATURA.....	31
POPIS SLIKA	34
POPIS TABLICA.....	35
SAŽETAK	36
SUMMARY	37

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je Regionalni razvoj Republike Hrvatske. Regionalna politika Republike Hrvatske u počecima je bila usmjerena na obnovu ratom razorenih područja, dok danas ona pomaže da se ostvari gospodarski potencijal nekog područja i što bolji društveni razvoj. U današnje vrijeme svi sudionici na tržištu znaju da je regionalan razvoj vrlo važan pojam. Razvoj određenog kraja ili regije u velikoj mjeri ovisi o raznim čimbenicima. Ti čimbenici mogu biti geografski, prirodni, društveni, gospodarski, politički, te razni drugi i prema njima vidimo razvijenost nekog mjesta.

Regionalni razvoj je aktualna tema, jer svakodnevne promjene uvelike utječu na regionalni razvoj i važno je omogućiti dobre razvojne programe koji će omogućiti razvoj svih krajeva u svijetu pa tako i u Hrvatskoj.

Rad se, pored Uvoda i Zaključka sastoji od tri poglavlja. U prvom dijelu rada su definirani i objašnjeni osnovni pojmovi regionalnog razvoja kako bi bili lakše upoznati s temom i imali bolji uvid u daljnju obradu. Objašnjeno je i što je to regionalna politika, koja je regionalna politika Europske Unije, te Hrvatske. Sve promjene koje su uslijedile u europskim okvirima utjecale su također na regionalni razvoj pa je tako objašnjena i NUTS klasifikacija koju je uvela Europska Unija.

U drugom dijelu rada opisani su i prikazani pokazatelji koji nam služe za mjerenje konkurentnosti u Republici Hrvatskoj. U Hrvatskoj se koristi regionalni indeks konkurentnosti i regionalni indeks razvijenosti koji je prikazan kroz dva načina.

Treći dio rada odnosi se na prikaz regionalnog razvoja Koprivničko-Križevačke i Istarske županije i njihove usporedbe.

Metodologija istraživanja utemeljena je na nekoliko osnovnih metoda. Misli se na metodu analize, metodu sinteze, metodu deskripcije, te sintetičku metodu. Rad je sastavljen iz stručne literature, te su isto tako korištene informacije s internetskih stranica i službenih publikacija.

2. REGIONALNA POLITIKA

Regionalna politika je jedna od složenijih javnih politika. Kako bi lakše razumjeli cijeli ovaj sustav, moramo prvo razraditi što je to regionalni razvoj i kakvo je usmjeravanje kroz regionalnu politiku. Povezano s time biti će prikazana regionalna politika Europske Unije, a isto tako i regionalna politika Republike Hrvatske.

2.1. Regionalni razvoj

Kada želimo definirati regionalni razvoj, prvo moramo odgovoriti što je to regija. U ekonomiji su prisutne stalne promjene, tako je i uloga regije u ekonomiji značajno promijenjena kao rezultat globalizacije i strukturnih prilagodbi. Kako se mijenja i razvija društvo tako se mijenja i podjela određenog teritorija.

Regija je dio zemljine površine koju označavaju određena fizička, ekonomska, politička i druga obilježja. Ta obilježja čine regiju jedinstvenom i različitom od drugih područja. Različiti su kriteriji po kojima se radi razgraničenje na regionalna područja. Današnje područje Hrvatske obuhvaća veći broj povijesnih i zemljopisnih regija različita podrijetla i veličine. One su odraz političke razjedinjenosti hrvatskih zemalja u prošlosti, a dijelom i položaja Hrvatske na dodiru nekoliko velikih zemljopisnih sastavnica Europe. Uz regiju se veže i pojam razvojno područje koje predstavlja regiju ili neko područje koje je predmet različitih provođenja državne politike.¹

Regionalni razvoj je širok pojam ali podrazumijeva se dugoročni proces koji kroz prepoznavanje, poticanje i upravljanje potencijalima nekog područja unapređuje održivi gospodarski i društveni razvoj. Politika regionalnog razvoja označava cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti koje su usmjerene na poticanje dugoročnog gospodarskog rasta i povećanje kvalitete života.²

Različiti prirodni, gospodarski, društveni i povijesni razlozi uvjetovali su različitu razinu razvijenosti pojedinih područja u gotovo svim suvremenim državama. Većina država ciljeve regionalne politike definira na isti način. Politika regionalnog razvoja u

¹ Čavrak V., *Gospodarstvo Hrvatske*, Zagreb, Politička kultura, 2011. godina, str. 323

² Družić I., *Hrvatsko gospodarstvo*, Zagreb, Politička kultura, 1998.godina, str. 74

pravilu je usmjerena na prepoznavanje vlastitih potencijala, potreba i izazova pojedinih regija te na pružanje dodatne podrške regijama nižeg stupnja razvijenosti, kao i onima koje se suočavaju s nekim poteškoćama. U novije vrijeme naglasak se stavlja na održivi razvoj, ali i na područja koja mogu biti pokretači razvoja šireg prostora (najčešće gradove).³

Hrvatska ima dugu regionalnu tradiciju, spominje se od davnih vremena kada se još formirala Hrvatska država. Regionalni razvoj Hrvatske se zato može podijeliti na dva razdoblja. Razdoblje kada je Hrvatska bila dio bivše Federacije, 1990.-tih godina, ali i razdoblje nakon kada je Hrvatska postala samostalna. Regionalni razvoj prije obilježen je nerazvijenim regijama, koja su služila za dobivanje sredstava iz Fondova za razvoj nedovoljno razvijenih krajeva u Hrvatskoj i u bivšoj Federaciji. To je naravno rezultiralo posljedicama. Posljedica toga je bio ne ravnomjeran razvoj, depopulacija i velike razlike između regija.⁴ Prema tome možemo zaključiti kako je Hrvatska imala slab regionalni razvoj u početku, no kako prolaze godine Hrvatska pokušava pomoći u razvoju svih svojih dijelova, o čemu će biti riječi i kasnije.

2.2. Regionalna ekonomska politika

Riječ politika asocira na aktivnosti i mjere u svrhu ostvarivanja ciljeva i aktivnosti. Svaka politika pa i ekonomska, promatra se s aspekta aktivnosti, mjera, ostvarenih rezultata. Ovdje se podrazumijeva osmišljeni sustav aktivnosti i mjera što služe ostvarenju ciljeva koji vode blagostanju. Temeljna zadaća ekonomske politike je usmjeravanje ekonomskih procesa i amortiziranje potencijalnih strukturnih konflikata kako bi se ostvarili ciljevi razvoja društva. Ekonomsku politiku moguće je voditi s različitih točki gledišta. To podrazumijeva mikro i makro organizacijsku razinu kroz koju se materijaliziraju brojne aktivnosti, mijenjajući realni i financijski sektor. Mikro politika se odnosi na ekonomske aktivnosti kućanstva, pojedinca i njihove raspodjele, razmjene i potrošnje robe i usluga. Dok makro razina podrazumijeva aktivnosti u pojedinim strukturnim dijelovima, od lokalne i regionalne do razine države i šire.⁵

³ Horvat B., Javni dokumenti o regionalnom razvoju, 2015. – 2018., <http://regionalni.weebly.com/>

⁴ Čavrak V., Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, Politička kultura, 2011. godina, str. 332

⁵ Bogunović A., Regionalna ekonomika i politika, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011. godina, str.51

Temeljna zadaća ekonomske politike je usmjeravanje ekonomskih procesa i amortiziranje potencijalnih strukturnih konflikata, a sve u svrhu da se ostvare ciljevi razvoja društva. Da bi ekonomska politika bila uspješna to podrazumijeva jasnu sliku stanja gospodarske i socijalne strukture društva i sadržajno i vremenski precizno određene razvojne ciljeve.

Regionalnu ekonomsku politiku obilježavaju razlike u teorijskim i praktičnim pristupima. To je posljedica ekonomskih, političkih, socijalnih, prirodnih i društvenih obilježja regija. U najširem smislu, ekonomsku politiku čini skup sadržaja koji određuju gospodarski rast i razvoj, a to su mjere ekonomske politike i razne strategije. Svaka je politika, pa tako i regionalna uvjetovana stanjem strukture i ciljevima koji se žele postići. Tako na primjer dominiraju pitanja vezana za urbanizaciju i razvoj gradova, razmjestaj proizvodnih snaga, lokacijsku politiku, demografsku politiku, politiku zapošljavanja, politiku upotrebe i uređenje prostora i slično. No, većinom se najvažnije pitanje odnosi na neravnomjernosti i politiku razvoja slabije razvijenih područja.⁶

2.3. Regionalna politika Europske unije

Europska unija zamišljena je kao zajednica koja se zasniva na četiri temeljne slobode – sloboda kretanja ljudi, usluga, robe i kapitala. Dalje je zamišljeno da će to biti unija u kojoj će se bolje živjeti, bolje raditi, gdje će se poboljšati makroekonomski pokazatelji svih zemalja članica i svih regija, a sve to uz smanjivanje razlika između bolje razvijenih područja i onih slabije razvijenih. Smanjivanje tih razlika se trebalo prije svega provesti razvojem onih najmanje razvijenih na području Europske unije. Kao glavni alat provedbe politike pojavljuje se regionalna politika Europske unije.⁷

Regionalna politika naziva se još i kohezijskom politikom koja Europskoj uniji služi za smanjivanje gospodarskih i socijalnih razlika između regija zemalja članica putem poticanja njihovog razvoja. U Europskoj uniji postoje velike razlike u razvijenosti između zemalja, a još više između regija. Te velike razlike predstavljaju i prepreke prema uspješnoj realizaciji procesa europske integracije. Sve zemlje članice su

⁶ Bogunović A., Regionalna ekonomika, Narodne novine, Zagreb, 1991. godina, str.119

⁷ Devčić A., M. Šostar, Regionalni razvoj i fondovi Europske Unije: Prilike i izazovi, Veleučilište u Požezi, 2015. godina, str. 93

suočene s nejednakim regionalnim razvojem, ali zajedničko bavljenje regionalnom politikom nije postojalo od samih početaka, nego se razvijalo s povećanjem broja siromašnijih članica. Regionalna politika temelji se na financijskoj solidarnosti koja treba osigurati da sve regije i njezini građani mogu iskoristiti prednosti tržišta, te europske i monetarne unije.⁸ Kohezijska politika pokriva sve regije i gradove Europske unije s ciljem potpore otvaranja novih radnih mjesta, poslovnoj konkurentnosti, gospodarskom rastu, održivom razvoju i podizanju kvalitete života. Fokusira se najviše na manje razvijena područja i to ruralna područja, područja zahvaćena industrijskom tranzicijom i regijama koje su izložene prirodnim ili demografskim poteškoćama.

Kada se govori o regionalnoj politici Europske unije, nije riječ samo o regionalnom razvoju u užem smislu te riječi, nego o nastojanju da se postigne povezivanje na razini Europske unije smanjivanjem postojećih razlika u razini razvoja između njezinih regija.

Europska unija osobito uvažava regije kao značajne dionike, tako njima pruža priliku za povlačenje značajnih sredstava iz fondova Europske unije. Koliko je važna politika Europske unije govori to da se na njezine ciljeve troši jedna trećina proračuna Europske unije. Vijeće ministara i Europski parlament određuju visinu proračuna i pravila trošenja sredstava iz strukturnih fondova. Za svaku zemlju članicu potrebno je izraditi dokument kojim se usmjerava u koja područja treba više ulagati i tako nastaje sedmogodišnji plan za utrošak novaca iz pet fondova Europske unije.⁹

2.3.1. Instrumenti regionalne politike Europske unije

Sve aktivnosti instrumenata regionalne politike trebaju se temeljiti na pet načela:

1. Načelo koncentracije – odnosi se na geografsku koncentraciju regija prema određenim kriterijima. Definirana je stvaranjem statističkih regija, NUTS 2 razine.

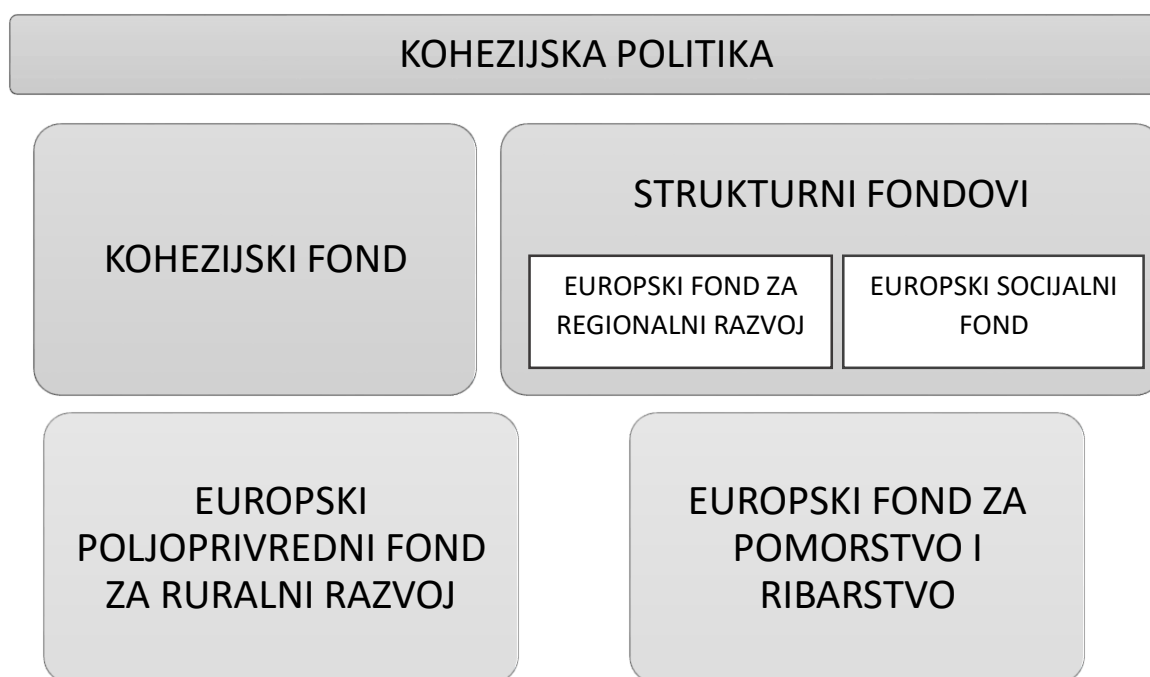
⁸ Kersan-Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015.g., str.173

⁹ Devčić A., M. Šostar, Regionalni razvoj i fondovi Europske Unije: Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 91

2. Načelo programskog planiranja – sredstva regionalne politike planiraju se u okviru proračuna Europske unije čiji se plan prihoda i rashoda donosi u višegodišnjim financijskim okvirima na temelju kojeg se usvaja godišnji plan.
3. Načelo pridodavanja- Europska unija ne financira u potpunosti nijedan projekt, nego se zahtjeva sudjelovanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora.
4. Načelo partnerstva- obuhvaća proces dogovaranja između Europske komisije i zemalja članica o aktivnostima regionalne politike
5. Načelo efikasnosti – postoji proces nadgledavanja i provjere trošenja sredstava regionalne politike¹⁰

Neki od Instrumenta regionalne politike su Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo putem kojih se vrši financiranje prioriteta regionalne politike.

Slika 1.: Europski strukturni i investicijski fondovi

Izvor: Devčić A., Šostar M., Regionalni razvoj i fondovi Europske Unije: Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 104

¹⁰ Ibidem, str. 182

Europski socijalni fond prvi je od osnovanih fondova 1958. godine i on je jedan od strukturnih fondova Europske Unije. Njegov osnovni cilj je smanjenje razlika životnog standarda u državama članicama kroz promicanje ekonomske i socijalne kohezije. Ovaj fond je usmjeren na poticanje poduzetništva, pruža pomoć u pronalaženju boljeg radnog mjesta i uspostavlja pravednije mogućnosti prilikom zapošljavanja. U Republici Hrvatskoj na prvom mjestu za financiranje su zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje i razvoj civilnog društva. Svaka zemlja članica u suradnji s Europskom komisijom odabire jedan ili više programa koji će financirati ovaj fond tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Ovaj fond izdvaja novčana sredstva za financiranje desetak tisuća projekata vezanih uz zapošljavanje koji se provode na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini diljem Europske Unije. Projekti koje financira su raznoliki po svrsi, veličini a i ciljevima. Usmjereni su na obrazovne sustave, nastavnike i školsku djecu, mlađe i starije posloprimce i potencijalne poduzetnike.¹¹

Europski fond za regionalni razvoj počinje s radom 1975. godine i namijenjen je za financiranje projekata ekonomske i socijalne kohezije, te nastoji da se smanje razlike između regija unutar Europske unije. Usmjeren je na inovacije i istraživanje, digitalni program i veću kvalitetu tehnologija, podršku mladim i srednjim poduzetnicima, klimatske promjene i prijelaz na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika, usluge od općeg gospodarskog interesa, povećanje kapaciteta institucija i učinkovitiju javnu administraciju, zdravstvenu, obrazovnu i socijalnu infrastrukturu, te održivi urbani razvoj. Sredstva fonda mogu koristiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta, javna tijela, nevladine i volonterske organizacije.¹²

Kohezijski fond osnovan je 1992. godine Ugovorom iz Maastrichta i bio je namijenjen pomoći četirima najmanje razvijenim zemljama. Ovaj fond financira velike infrastrukturne projekte kojima se unapređuje okoliš i razvija prometna infrastruktura radi bolje povezanosti. Isto tako služi smanjivanju socijalnih i gospodarskih razlika, te promicanju održivog razvoja. Na sufinanciranje projekata pravo imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90% prosjeka Europske zajednice. Sada se odnosi na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Litvu, Maltu, Poljsku,

¹¹ Europski socijalni fond, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>

¹² Europska poduzetnička mreža, Europski fond za regionalni razvoj, <http://www.een.hr/hr/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju. Većinom se radi o financiranju velikih projekata, pa su korisnici tijela javne vlasti.¹³

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ključ je razvoja svakog poljoprivrednika. On ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Ovaj fond pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, udruge žena, mediji, poljoprivrednici, šumari i mladi.¹⁴

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo od 2009. godine osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem postizanja gospodarske i ekološke održivosti. Fond je osmišljen tako da osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture (uzgoj ribe, školjkaša i podvodnog bilja). Gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Prema načelu sufinanciranja omjer ovisi o samo vrsti projekta.¹⁵

2.4. Regionalna politika Republike Hrvatske

Republika Hrvatska je od svog osamostaljenja donijela mnoge zakone kako bi što bolje pomogla nedovoljno razvijenim krajevima. Dugi niz godina regionalna politika bila je usmjerena na obnavljanje ratom porušenih područja prema stvaranju moderne politike koja je poticala ravnomjerniji regionalni razvoj. Ta politika podrazumijeva planiranje, provođenje i koordinaciju aktivnosti regionalne razvojne politike. Kako bi se uspostavili temelji upravljanja politikom regionalnog razvoja 2009. godine donesen je prvi Zakon o regionalnom razvoju.¹⁶

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske „opći cilj regionalnog razvoja je pridonijeti društveno gospodarskom razvoju Republike

¹³ Europska komisija, Kohezijski fond, https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/

¹⁴ Europski fondovi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj- EAFRD, <http://europski-fondovi.eu/eafrd>

¹⁵ Ibidem, <http://europski-fondovi.eu/eff>

¹⁶ Kersan- Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015.g., str.204

Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciji vlastitih razvojnih potencijala.“ Prema ovom cilju nastoji se osigurati povezanost lokalnih i regionalnih potreba s ciljevima kohezijske politike Europske unije. Nastoji se pomoći i slabije razvijenim područjima, te što učinkovitije iskoristiti sredstva europskih strukturnih i investicijskih fondova koja su baš namijenjena regionalnom i urbanom razvoju. Kako bi se potaknulo korištenje fondova u područjima koja najviše zaostaju u Hrvatskoj, uvedena je obveza sufinanciranja pripreme i provedbe razvojnih projekata na potpomognutim područjima u skladu s proračunskim mogućnostima.¹⁷

Priprema Hrvatske za kohezijsku politiku i sadašnje sudjelovanje u njoj jako su pridonijeli snaženju lokalnih i regionalnih sudionika. Tako se opet 2014. godine donio Zakon o regionalnom razvoju. Prema tom Zakonu cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno – gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja i stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti, te realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Zakon osigurava povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s ciljevima kohezijske politike Europske unije, daje potporu slabije razvijenim područjima, daje odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i regionalne samouprave, potiče teritorijalne suradnje, te učinkovitije korištenje sredstava strukturnih i investicijskih fondova Europske Unije.¹⁸

Vlada Republike Hrvatske 2010. godine usvojila je i Strategiju regionalnog razvoja za razdoblje 2011. – 2013. godine. Strategija je sveobuhvatni dokument kojim se definiraju ciljevi usmjereni prema razvoju Hrvatske, smanjuju se regionalne nejednakosti i jačaju oni dijelovi zemlje koji zaostaju u razvoju. Strategija ima tri strateška cilja, a to su: razvoj županija i statističkih regija, razvoj potpomognutih područja i razvoj pograničnih područja.¹⁹ U lipnju 2017. godine izrađena je Strategija regionalnog razvoja do kraja 2020. godine, a čiji su strateški ciljevi: povećanje kvalitete

¹⁷ Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020.godine, Zagreb, 2016.godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>

¹⁸ Utjecaj kohezijske politike na regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, Zagreb, Irmo, 2018.godina, str. 12 <http://polocro28.irmo.hr/wp-content/uploads/2018/07/PP-Utjecaj-Kohezijske-politike-na-regionalnu-politiku-i-razvoj-Hrvatske.pdf>

¹⁹ Kersan- Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015.g., str.209

života i poticanje održivog teritorijalnog razvoja, povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti, te sustavno upravljanje regionalnim razvojem.²⁰

Republika Hrvatska je donošenjem Zakona o regionalnom razvoju i Strategije regionalnog razvoja usvojila pravilnu strategiju i stvorila preduvjete da djeluje prema okvirima članstva Europske unije.

2.5. NUTS klasifikacija

Europska unija je u svrhu prikupljanja, boljeg razvoja i analize uvela NUTS klasifikaciju. NUTS u prijevodu s francuskog znači klasifikacija prostornih jedinica za statistiku. To je statistička klasifikacija koja služi za prikupljanje, obradu, analizu i publiciranje statističkih prostornih podataka na razini Europske Unije. Jedan od važnijih ciljeva je održati stabilnost klasifikacije. To je hijerarhijska podjela ekonomskog teritorija Europske unije na regije i uključuje tri razine: NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3 kojeg moraju primjenjivati sve zemlje članice. Glavni kriterij za definiranje pojedine razine je brojnost stanovništva. Tablica u nastavku nam prikazuje raspone vrijednosti za svaku razinu.

Tablica 1: Minimalan i maksimalan broj stanovnika za pojedinu NUTS razinu U Hrvatskoj

RAZINA	MINIMUM	MAKSIMUM
NUTS 1	3 mil.	7 mil.
NUTS 2	800.000	3 mil.
NUTS 3	150.000	800.000

Izvor: Obadić A. i Tica J., Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016.g., str. 341

U slučaju da jedna država ima manje stanovnika od minimalne zadane razine, cijela država se smatra jednom prostornom jedinicom prema NUTS-u za tu razinu. Na nižim

²⁰ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020.godine, Zagreb, 2016.godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>

razinama, NUTS klasifikacija se tada nadopunjuje s jednom ili dvije razine lokalnih upravnih jedinica.²¹

Hrvatski teritorij je 2007. godine bio podijeljen na tri NUTS 2 regije: Sjeverozapadna Hrvatsku, Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska i Jadranska Hrvatska. Glavni nedostatak te podjele bio je veliki utjecaj Grada Zagreba na BDP po stanovniku Kontinentalne Hrvatske, a posljedica toga je slabija mogućnost korištenja regionalnih potpora. Ova klasifikacije je vrijedila do 2012. godine. Na kraju je predloženo rješenje kojim se Hrvatska dijeli na dva dijela (Tablica 2.) i danas u Hrvatskoj NUTS 1 predstavlja cijelu Hrvatsku, NUTS 2 statističke regije (Kontinentalnu i Jadransku) i NUTS 3 koji se sastoji od 20 županija i Grada Zagreba.²²

Tablica 2: Statistička podjela Hrvatske

Prostorna jedinica za statistiku 1. razine	Prostorna jedinica za statistiku 2. razine	Prostorna jedinica za statistiku 3. razine
HRVATSKA	Jadranska Hrvatska	Primorsko-goranska županija
		Ličko-senjska županija
		Zadarska županija
		Šibensko-kninska županija
		Splitsko-dalmatinska županija
		Istarska županija
		Dubrovačko-neretvanska županija
	Kontinentalna Hrvatska	Grad Zagreb
		Zagrebačka županija
		Krapinsko-zagorska županija
		Varaždinska županija
		Koprivničko-križevačka županija
		Međimurska županija
		Bjelovarsko-bilogorska županija
		Virovitičko-podravska županija
		Požeško-slavonska županija
		Brodsko-posavska županija
		Osječko-baranjska županija
		Vukovarsko-srijemska županija
		Karlovačka županija
Sisačko-moslavačka županija		

²¹ Institut za razvoj i međunarodne odnose: Prijedlog nove NUTS 2 klasifikacije u RH, Zagreb, 2018.godina, str.7, <https://razvoj.gov.hr/UserDocImages/Vijesti%20%20dokumenti/Izrada%20prijedloga%20nove%20NUTS%20klasifikacije%20u%20RH%2012019.pdf>

²² : Obadić A. i J. Tica, Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016.g., 341 str.

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013.godina., str. 15, Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

U Hrvatskoj možemo reći da su regije na razini NUTS 2 vrlo slične, odnosno imaju sličnu razinu razvijenosti, dok na razini NUTS 3 vidimo puno veće razlike. Ova podjela Hrvatske na dva dijela pozitivno je utjecala na sve, jer je ostvarila veći stupanj regionalnih potpora.

3. REGIONALNA KONKURENTNOST HRVATSKE

Uvjeti života i poslovanja se svugdje razlikuju pa tako i u Hrvatskoj. Da bi lakše procijenili stanje prema određenom području i da bi izmjerili regionalnu konkurentnost u Hrvatskoj koristimo Regionalni Indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti. U radu će se prikazati metodologija izračuna Indeksa razvijenosti koja se primjenjivala do 2017. godine i nakon 2017. godine.

3.3. Regionalni indeks konkurentnosti

Konkurentnost je skup faktora, razvojnih politika i institucija koji utječu na kvalitetu poslovnog sektora i poslovnog okruženja.

Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske je analitički pokazatelj temeljem kojeg se prati i ocjenjuje konkurentnost statističkih regija i županija temeljem metodologije i istraživanja Svjetskog gospodarskog foruma i Instituta za razvoj menadžmenta iz Lausanne.²³ Temelji se na kombinaciji statističkog podindeksa, koji se sastoji od 8 stupova konkurentnosti opisanih sa 116 pojedinačnih indikatora, za svaku županiju. Regionalni indeks konkurentnosti uključuje niz indikatora koji prikazuju kvalitetu života, kao što su bruto domaći proizvod, zaposlenost, nezaposlenost itd.

Ovaj indeks daje bolji uvid u razinu i promjene u pogledu konkurentnosti na županijskoj razini, olakšava praćenje i analizu utjecaja iz okoline na stvaranje povoljne klime za poslovanje i investiranje, ali omogućuje i praćenje poslovnog sektora.²⁴

²³ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, 2019. godina, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>

²⁴ Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013.godina, http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Tablica 3: Model regionalnog Indeksa konkurentnosti

1. Demografija, zdravlje, kultura	Okruženje	Statistički podindeks	REGIONALNI INDEKS KONKURENTNOSTI
2. Obrazovanje			
3. Osnovna infrastruktura			
4. Poslovna infrastruktura			
5. Investicije i poduzetnika dinamika	Poslovni sektor		
6. Razvijenost poduzetništva			
7. Ekonomski rezultati - razina			
8. Ekonomski rezultati - dinamika			
1. Lokacijske prednost	Okruženje	Perceptivni podindeks	
2. Lokalna uprava			
3. Infrastruktura			
4. Vladavina prava			
5. Obrazovanje			
6. Financijsko tržište i lokalna konkurencija	Poslovni sektor		
7. Tehnologija i inovativnost			
8. Klasteri			
9. Marketing i menadžment			

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Tablica prikazuje kako se Regionalni indeks konkurentnosti dijeli na statistički podindeks i perceptivni podindeks, te se detaljnije dijeli na okruženje i poslovni sektor.

U Hrvatskoj se 2007. godine po prvi puta provodi istraživanje Regionalnog indeksa konkurentnosti. Regionalni indeks konkurentnosti tada prati i ocjenjuje konkurentnost triju regija: Sjeverozapadne, Središnje i Istočne, te Jadranske regije. Isto tako prati i konkurentnost svih hrvatskih županija i grada Zagreba. No, kako se 2012. godine Hrvatska podijelila samo na dvije regije Kontinentalnu i Jadransku regiju, 2013. godine nije moglo biti provedeno istraživanje konkurentnosti NUTS 2 regija. Razlog tome bio je neusporedivost podataka iz 2007. i 2010. godine.

Tablica 4. Promjene u rangiranju županija po konkurentnosti

ŽUPANIJA	2007.	2010.	2013.
Grad Zagreb	1	2	1
Varaždinska	4	1	2
Istarska	3	3	3
Međimurska	2	4	4
Primorsko - goranska	6	7	5
Zadarska	9	6	6
Zagrebačka	5	5	7
Koprivničko - križevačka	7	12	8
Splitsko - dalmatinska	8	8	9
Dubrovačko - neretvanska	10	9	10
Osječko - baranjska	14	13	11
Krapinsko - zagorska	15	11	12
Karlovačka	12	14	13
Šibensko - kninska	13	10	14
Bjelovarsko - bilogorska	11	15	15
Brodsko - posavska	18	16	16
Ličko - senjska	19	18	17
Virovitičko - podravska	17	17	18
Sisačko - moslavačka	16	19	19
Vukovarsko - srijemska	21	20	20
Požeško - slavonska	20	21	21

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013.godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Prema podacima iz 2013. godine grad Zagreb, Varaždinska županija, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska županija zauzimaju prvih pet mjesta prema Regionalnom indeksu ukupne konkurentnosti. Najkonkurentnije županije su ujedno i najrazvijenije. U istom makroekonomskom okruženju, unutar male zemlje kao to je Hrvatska postoje značajne razlike u kvaliteti poslovnog okruženja i poslovnog sektora. Poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama obilježeno je uglavnom pozitivnim migracijskim saldom, jačom prisutnošću poduzetničkih zona i većim udjelom visokoobrazovanih ljudi. Poslovno okruženje u najmanjim konkurentnim županijama (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska, i Ličko-senjska) obilježava negativan migracijski saldo, manje poduzetničkih zona i znatno manji udio visokoobrazovanih ljudi. Poslovni sektor u

najkonkurentnijim županijama obilježava bolji odnos broja zaposlenih u malim i srednjim poduzećima, nego poslovni sektor u najmanje konkurentnim županijama.²⁵

3.4. Indeks razvijenosti 2015. godina

Za ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i regionalne samouprave prema stupnju razvijenosti uvedena je kategorija indeksa razvijenosti. Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno - gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u određenom razdoblju. Prvi je put službeno proveden u 2010. godini na temelju Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.²⁶ Postupak je proveden u skladu s metodologijom izračuna indeksa razvijenosti utvrđenom Uredbom o indeksu razvijenosti. Prema toj Uredbi Indeks razvijenosti izračunava se temeljem brojnih pokazatelja kao što su stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunskih prihoda, općeg kretanja stanovništva, stope obrazovanja itd.

Vrijednost indeksa razvijenosti izračunava se kao ponderirani prosjek odstupanja prethodno navedenih pokazatelja od prosjeka Republike Hrvatske. On je važan za izračunavanje jer utječe na određivanje maksimalnog intenziteta poticanja razvoja putem državnih mjera i programa pomoći.

Indeks razvijenosti se izračunava periodično, svake tri godine, a za cilj ima praćenje stupnja razvijenosti.

Prema indeksu razvijenosti jedinice lokalne samouprave razvrstane su u pet skupina:

- u I. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka RH
- u II. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH

²⁵ Ibidem, str. 21

²⁶ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, 2019. godina, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>

- u III. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
- u IV. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH.
- u V. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH

Prema indeksu razvijenosti jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstane su u četiri skupina:

- u I. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka RH
- u II. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
- u III. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH
- u IV. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH

Teritorijalne jedinice koje su više od 25% zaostajale u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imale su vrijednost indeksa razvijenosti manju od 75%) imale su pravo na status potpomognutih područja.²⁷

²⁷ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Dosadašnji izračuni indeksa razvijenosti, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

Tablica 5: Indeks razvijenosti prema županijama iz 2013.godine

Županija	Indeks razvijenosti %
SKUPINA I. <75%	
Virovitičko-podravska	5,56
Brodsko-posavska	18,43
Vukovarsko-srijemska	18,73
Bjelovarsko-bilogorska	23,29
Požeško-slavonska	33,81
Sisačko-moslavačka	38,70
Osječko-baranjska	46,07
Karlovačka	56,34
Koprivničko-križevačka	59,19
Ličko-senjska	64,82
Međimurska	69,65
Krapinsko-zagorska	73,24
SKUPINA II. 75-100%	
Šibensko-kninska	80,93
Varaždinska	86,34
Splitsko-dalmatinska	93,75
SKUPINA III. 100-125%	
Zadarska	106,39
Dubrovačko-neretvanska	120,84
Zagrebačka	124,23
SKUPINA IV. >125%	
Primorsko-goranska	139,21
Istarska	156,80
Grad Zagreb	186,40

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013.godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

3.5. Indeks razvijenosti 2017. godina

Od prosinca 2017. godine na snazi je Odluka Vlade Republike Hrvatske o razvrstavanju jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti, kojom su novim modelom izračuna Indeksa razvijenosti općine i gradovi razvrstane u 8 skupina. To su četiri iznadprosječne i četiri ispodprosječne skupine, a županije su razvrstane u četiri skupine. Od toga dvije iznadprosječne i dvije ispodprosječne.

Do novog modela izračuna došlo je zbog povećanja broja općina i gradova sa statusom potpomognutog područja. Do sada ih je bilo 264, dok po novom modelu postoji 304 općina i gradova.²⁸

Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u četiri skupine:

- u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u osam skupina:

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,

²⁸ Novo razvrstavanje po novom modelu izračuna indeksa razvijenosti, InterMedia projekt, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/>

- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.²⁹

Novim se sustavom potiču slabije razvijena područja i njihov se razvoj provodi na lokalnoj i na županijskoj razini, za razliku od prijašnjeg pristupa gdje se određivanje slabije razvijenih područja provodilo samo na lokalnoj razini.

²⁹ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Indeks razvijenosti, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

4. KOMPARATIVNA ANALIZA REGIONALNE KONKURENTNOSTI ODABRANIH ŽUPANIJA

U nastavku će biti prikazana konkurentnost dviju Hrvatskih županija, Koprivničko-križevačke i Istarske županije. Analizira se njihov položaj, NUTS klasifikacija, Regionalni indeks konkurentnosti i Indeksi razvijenosti. Dok se Koprivničko- križevačka županija nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj, a Istarska u Jadranskoj Hrvatskoj, ove županije se razlikuju i po drugim čimbenicima , pa će biti zanimljivo vidjeti njihovu konkurentnost.

4.1. Koprivničko- križevačka županija

Koprivničko Križevačka županija smještena je na sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske. Prostire se na površini od 1.748 km² i sedamnaesta je po veličini županija u Hrvatskoj, te čini 3,2 % ukupne kopnene površine Hrvatske. Graniči s pet susjednih županija – Međimurskom, Varaždinskom, Bjelovarsko – bilogorskom, Virovitičko – podravskom i Zagrebačkom županijom, a sa sjeveroistočne strane s Republikom Mađarskom. Ukupan broj stanovnika iznosi 30 854. Županija se sastoji od 264 naselja podijeljenih u 25 jedinica lokalne samouprave, od čega 3 grada (Koprivnica, Križevci i Đurđevac) i 22 općine.

Slika 2. Položaj Koprivničko – križevačke županije u Republici Hrvatskoj

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013.godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

NUTS klasifikacija

Prema NUTS klasifikaciji Koprivničko – Križevačka županija čini regiju NUTS II. pod nazivom Kontinentalna Hrvatska zajedno s još 13 županija (Zagrebačka, Karlovačka, Sisačko–moslavačka, Krapinsko–zagorskom, Varaždinskom, Međimurskom, Bjelovarsko-bilogorskom, Virovitičko-podravskom, Požeško-slavonskom, Osječko-baranjskom, Vukovarsko-srijemskom, Brodsko-posavskom i Gradom Zagrebom.)

Regionalni indeks konkurentnosti

Što se tiče regionalnog indeksa konkurentnosti Koprivničko- križevačka županija je najbolje rezultate imala 2007. godine kada je bila na sedmom mjestu, 2010. pada na dvanaesto mjesto, a 2013. godine slijedi oporavak te zauzima osmo mjesto.

Tablica 6. Regionalni indeks konkurentnosti Koprivničko-križevačke županije za 2007., 2010., 2013. godinu

INDIKATORI	2007.	2010.	2013.
STATISTIČKI	10	13	10
Poslovno okruženje	10	14	10
Poslovni sektor	10	14	8
PERCEPTIVNI	4	4	2
Poslovno okruženje	4	4	2
Poslovni sektor	4	4	5
FINALNI	7	12	8
Poslovno okruženje	8	9	5
Poslovni sektor	6	8	7

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2007. i 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf; <http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/Regionalni-indeks-konkurentnosti-Hrvatske-2007-.pdf>

Indeks razvijenosti 2015.godina

Unutar regija postoje velika odstupanja što se tiče konkurentnosti pojedinih županija, a to vidimo prema indeksu razvijenosti. Koprivničko-križevačka županija prema starom izračunu indeksa razvijenosti nalazi se u I. skupini razvijenosti s indeksom razvijenosti 59,19 % i ima status potpomognutog područja. U županiji najveći indeks razvijenosti ima Grad Koprivnica koji se nalazi u IV. skupini s indeksom od 111,15 %. Grad Križevci, Grad Đurđevac, te Općine Kalinovac, Molve, Koprivnički Ivanec, Podravske Sesvete, Novigrad Podravski i Đelekovec nalaze se u III. skupini s indeksom između 75 i 100 %. Kloštar Podravski ima najniži indeks razvijenosti od

47,69 % i nalazi se u I. skupini. Ostale općine nalaze se u III. skupini s indeksom između 50 i 75 %.³⁰

Indeks razvijenosti 2017. godina

Prema izračunu indeksa razvijenosti iz 2017. godine Koprivničko Križevačka županija se nalazi u II. Skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne samouprave. Prema podacima iz tablice u nastavku vidimo novo stanje indeksa razvijenosti i u kojim se skupinama općine i gradovi nalaze.

Tablica 7: Indeks razvijenosti po gradovima i općinama, 2017. godina

GRADOVI I OPĆINE	INDEKS RAZVIJENOSTI (u postocima)	RAZVOJNE SKUPINE	
Novo Virje	93,727	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Sokolovac	93,950	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Sveti Petar Orehovec	94,283	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Ferdinandovac	94,300	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Kloštar Podravski	94,378	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Gornja Rijeka	94,517	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Legrad	95,362	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Gola	95,445	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Rasinja	95,837	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Sveti Ivan Žabno	95,864	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Hlebine	95,966	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Kalnik	96,317	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Podravske Sesvete	96,977	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Koprivnički Bregi	97,333	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Virje	97,493	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Peteranec	97,793	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Drnje	98,002	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Đelekovec	98,071	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Molve	98,251	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Novigrad Podravski	98,346	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Koprivnički Ivanec	98,881	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Kalinovac	101,041	Zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih	V.
Đurđevac	102,002	Zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih	V.
Križevci	102,882	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Koprivnica	108,851	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.

³⁰ PORA, Županijska razvojna strategija 2014.-2020., <https://pora.com.hr/zupanijska-razvojna-strategija-2014-2020/>

Izvor: Pora, 2017. godina, <https://pora.com.hr/kategorizacija-ils-u-kkz-prema-indeksu-razvijenosti/>

U mjerenje konkurentnosti dobro je uključiti sve pokazatelje, kako bi što preciznije i bolje mogli vidjeti konkurentnost nekog područja.

4.2. Istarska županija

Istarska županija obuhvaća veći dio Istre, najvećeg jadranskog poluotoka. Smještena je u sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske i zauzima površinu od 3.476 m². Istra je s tri strane okružena morem, a sjevernu granicu prema kopnu čini linija između Miljskog i Peručkog zaljeva. Ukupan broj stanovnika Istarske županije je 208 055, što čini 4,85 % stanovništva Republike Hrvatske. Istarsku županiju čine jedinice lokalne samouprave podijeljene u 31 općine i 10 gradova.

Slika 3. Položaj Istarske županije u Republici Hrvatskoj

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013.godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

NUTS klasifikacija

Prema NUTS klasifikaciji Istarska županija čini regiju NUTS II. pod nazivom Jadranska Hrvatska s još 6 županija (Primorsko-goranskom, Ličko-senjskom, Zadarskom, Šibensko-kninskom, Splitsko-dalmatinskom i Dubrovačko-neretvanskom.)

Regionalni indeks konkurentnosti

Prema provedenim istraživanjima Regionalnog indeksa konkurentnosti Istarska županija zauzima treće mjesto, nakon Grada Zagreba i Varaždinske županije. Istra duže vrijeme zauzima odličnu poziciju i ima dobre rezultate među najkonkurentnijim županijama. To je županija koja se konstantno razvija. Ima dobar zemljopisni položaj, dobru prometnu povezanost između Europe i Mediterana, ima očuvana prirodna bogatstva, stabilnu regionalnu politiku, ima razvijeno gospodarstvo, a ujedno je i najposjećenija turistička regija.

Tablica 8. Regionalni indeks konkurentnosti Istarske županije za 2007., 2010., 2013. godinu

INDIKATORI	2007.	2010.	2013.
STATISTIČKI	1	1	2
Poslovno okruženje	1	2	5
Poslovni sektor	3	1	1
PERCEPTIVNI	4	13	11
Poslovno okruženje	11	13	14
Poslovni sektor	6	10	8
FINALNI	3	3	3
Poslovno okruženje	3	7	9
Poslovni sektor	3	5	1

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2007. i 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf; <http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/Regionalni-indeks-konkurentnosti-Hrvatske-2007-.pdf>

Indeks razvijenosti 2015. godina

Istarska županija je nakon Grada Zagreba druga po indeksu razvijenosti za 2013. godinu. Indeks razvijenosti je iznosio 156,8 % iznad nacionalnog prosjeka. Prema podacima Ekonomskog instituta u Zagrebu, indeks razvijenosti se povećao u odnosu na 2010. godinu.

Indeks razvijenosti 2017. godina

Indeks razvijenosti prema novom izračunu svrstava Istarsku županiju u IV. Skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne samouprave.³¹ Prema FININIM podacima i prema ovom indeksu na razini Istarske županije Umag zauzima 2. mjesto. Grad Umag bilježi jedan od najvećih indeksa razvijenosti (135,34 %) od ukupno 556 gradova i općina.

4.3. Usporedba odabranih županija

Korijeni analize konkurentnosti vide se još od početaka prvih gradova, država, odnosno kada se među njima javlja konkurencija. Konkurentnost postaje predmet mnogih istraživanja. To je sposobnost proizvodnje dobara i usluga koja će odgovoriti izazovima međunarodnih tržišta, zadržavajući visoku i održivu razinu dohotka i visoku razinu zaposlenosti. Konkurentnost gospodarstva na nacionalnoj razini samo je odraz konkurentskih sposobnosti, tj. potencijala i ograničenja na regionalnoj i lokalnoj razini, pa se zato javlja pitanje regionalne konkurentnosti koja se u manjoj mjeri analizira i još teže definira.³²

³¹ Intermedia projekt, Drugačije razvrstavanje jedinica lokalne i područne samouprave, 2018. godina, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/>

³² L. Tijanić: Regionalna (ne) konkurentnost u Republici Hrvatskoj, str.422

Mjerenje regionalne konkurentnosti je zahtjevan zadatak, jer uvijek postoje problemi oko prikupljanja i dostupnosti podataka na području regija. Nakon detaljnijeg prikaza svake županije već po samoj njihovoj veličini vidimo veliku razliku. Koprivničko-križevačka županija spada među srednje razvijene županije, dok Istarska spada u razvijenije.

U Koprivničko-križevačkoj županiji osnove gospodarskog razvoja čine prerađivačka industrija, osobito prehrambena i farmaceutska, trgovina, poljoprivreda i građevinarstvo. Gospodarstvo, najvećim dijelom prerađivačka industrija, izvozi svoje proizvode i usluge, te ostvaruje pozitivan saldo vanjskotrgovinske razmjene. Postoje također i kvalitetni turistički potencijali za razvoj kulturnog turizma poput naivne umjetnosti, bogate kulturno – povijesne baštine, seoskog i wellness turizma, te raznih drugih oblika kontinentalnog turizma. Dok kod gospodarstva Istarske županije pronalazimo industriju i turizam. Visokorazvijeni turizam nudi kvalitetne smještaje i ugostiteljske kapacitete uz more, ali i u unutrašnjosti poluotoka.³³

BDP, zaposlenost, plaće, različiti ekonomski pokazatelji pokazuju razlike između županija Republike Hrvatske. U Hrvatskoj su 2016. godine izradili analizu gospodarstva županija i **Indeks gospodarske snage županija**. Ovaj Indeks obuhvaća sedam pokazatelja: BDP po stanovniku, ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom, prosječne neto plaće, neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stopa nezaposlenosti i projekcije rasta stanovništva.³⁴

³³ Županije- velike gospodarske razlike na malom prostoru, <https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf>

³⁴ HGK, Indeks gospodarske snage županija, 2017. godina, Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf>

Tablica 9. Indeks gospodarske snage Istarske i Koprivničko – križevačke županije i njegove sastavnice za 2017. godinu

ŽUPANIJA	ISTARSKA	KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA
BDP po stanovniku, prosjek 2013. - 2015. indeksi, RH=100	124,8	84,4
Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	99,1	92,0
Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	87,5	83,7
Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	126,1	73,4
Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	144,3	102,3
Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2015. - 2017., indeksi, RH u odnosu na županiju	204,9	101,6
Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021. /2011.	98,8	96,5
HGK indeks gospodarske snage, RH=100	129,3	90,6

Izvor: HGK Indeks gospodarske snage županija, Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf>

Vidimo da razvijenost možemo promatrati kroz razne pokazatelje. Bruto domaći proizvod po stanovniku je najčešći i glavni pokazatelj pri usporedbi zemalja, regija, županija. No, dok imamo više pokazatelja lakše nam je vidjeti stanje i realniju sliku nekog mjesta. Prema ovim podacima vidimo da Istarska županija po svim segmentima prednjači od Koprivničko – križevačke županije. Siva polja označavaju da je prema ovim pokazateljima Istarska županija bila najbolje rangirana od svih županija.

Na temelju ovih pokazatelja nije dovoljno komentirati ovu situaciju, već je bitno ukupnom nacionalnom i lokalnom regionalnom politikom dodatno potaknuti razvoj Koprivničko – križevačke županije, ali i svih drugih manje razvijenih županija kako bi se što više približile onim razvijenijim.

4. ZAKLJUČAK

Tijekom posljednje dvije dekade dogodili su se brojni pomaci u razvoju hrvatskih regija kako u području poslovnog okruženja tako i poslovnog sektora. No, i nadalje postoje vrlo velike razlike u razini razvijenosti najrazvijenijih u odnosu na najmanje razvijene regije. Kohezijska politika je utjecala na Republiku Hrvatsku jer je bar potaknula promjene i dala nam mogućnost povlačenja i korištenja sredstava iz fondova Europske unije. Te je fondove potrebno na pravilan način iskoristiti kako bi se došlo do nekog značajnog rasta i kako bi se dostigao standard ostalih članica Europske unije.

Veliki jaz u razini razvijenosti hrvatskih županija potvrđuju Indeksi konkurentnosti, i Regionalni indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti. Regionalni indeks konkurentnosti daje informacije i uvid u konkurentski potencijal neke županije. On obuhvaća niz indikatora prema kojima vidimo da li je neko područje konkurentno ili ne, i tako daje mogućnost da se više ulaže u ta područja i da budu uspješnija. Kako se povećao broj općina i gradova koji spadaju u potpomognuta područja, tako je nastala i nova nadopuna indeksa razvijenosti prema kojem se sada razvoj provodi na lokalnoj i županijskoj razini. Što je naravno bolje jer je veliki broj općina i gradova bio zaknut kad su u pitanju državna davanja. Sada se lakše i pravednije može odrediti kojoj općini koliko pripada.

U radu je primijenjena komparativna analiza konkurentnosti dviju hrvatskih županija, Koprivničko-križevačke županije i Istarske županije. Prema razmatranim indeksima, Istarska županija je konkurentnija od Koprivničko- križevačke županije. Najznačajnije djelatnosti Istarske županije odnose se na turizma, prerađivačku industriju i usluge, dok u Koprivničko-križevačkoj županiji prevladavaju poljoprivreda, građevinarstvo i prerađivačka industrija. Svaka županija ima svoje prednosti i nedostatke, te u kakvoj se god situaciji nalazila mora težiti prema daljnjem razvoju.

Hoće li u budućnosti doći do većih značajnijih promjena tek će se vidjeti, a sada se važno samo nastaviti razvijati i dobro iskoristiti sve mogućnosti koje nam se pružaju, a da bi to sve bilo uspješno treba uključenost od samog čovjeka pa sve do države.

LITERATURA

Popis knjiga:

1. Bogunović A., *Regionalna ekonomika*, Narodne novine, Zagreb, 1991. godina
2. Bogunović A., *Regionalna ekonomika i politika*, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011. godina
3. Čavrak V., *Gospodarstvo Hrvatske*, Zagreb, Politička kultura, 2011. godina
4. Devčić A. i M. Šostar, *Regionalni razvoj i fondovi Europske Unije: Prilike i izazovi*, Veleučilište u Požegi, 2015. godina
5. Družić I., *Hrvatsko gospodarstvo*, Zagreb, Politička kultura, 1998.godina
6. Kersan-Škabić I., *Ekonomija Europske Unije*, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015.godina
7. Obadić A. i J. Tica, *Gospodarstvo Hrvatske*, Zagreb, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016.godina

Popis internet izvora:

1. Europski socijalni fond, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>
2. Europska poduzetnička mreža, <http://www.een.hr/hr/europski-fond-za-regionalni-razvoj>
3. Europska komisija, https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/
4. Europski fondovi, <http://europski-fondovi.eu/eafrd>

5. Hrvatska gospodarska komora, Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru, 2016. godina <https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf>
6. Hrvatska gospodarska komora, HGK indeks gospodarske snage županija, Zagreb, 2019. godina, <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf>
7. Institut za razvoj i međunarodne odnose: Prijedlog nove NUTS 2 klasifikacije u RH, Zagreb, 2018.godina, <https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti%20-%20dokumenti/Izrada%20prijedloga%20nove%20NUTS%20klasifikacije%20u%20RH%20012019.pdf>
8. Istarska županija, Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, 2018. godina, https://ida.hr/media/filer_public/83/0b/830bc13c-7504-43a5-aab5-cb80b76d5c85/zupanijska_razvojna_strategija_do_2020_godine.pdf
9. Javni dokumenti o regionalnom razvoju, <http://regionalni.weebly.com/>
10. Koprivničko- križevačka županija, Županijska razvojna strategija za razdoblje 2014. – 2020., 2016. godina, https://www.pora.com.hr/images/doc/2017/ZRS_KKZ-14-20.pdf
11. Nacionalno vijeće za konkurentnost i UNPD Hrvatska, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013. godine, UNDP, Zagreb, http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf
12. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020.godine, Zagreb, 2016.godina, <https://razvoj.gov.hr/oministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija->

regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-
godine/3244

13. Utjecaj kohezijske politike na Regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, IRMO, Zagreb, 2018. godina <http://polocro28.irmo.hr/wp-content/uploads/2018/07/PP-Utjecaj-Kohezijske-politike-na-regionalnu-politiku-i-razvoj-Hrvatske.pdf>

14. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>

POPIS SLIKA

Slika 1. Europski strukturni i investicijski fondovi	6
Slika 2. Položaj Koprivničko – križevačke županije u Republici Hrvatskoj.....	21
Slika 3. Položaj Istarske županije u Republici Hrvatsko	25

POPIS TABLICA

Tablica 1. Minimalan i maksimalan broj stanovnika za pojedinu NUTS razinu u Hrvatskoj.....	10
Tablica 2. Statistička podjela Hrvatske	11
Tablica 3. Model regionalnog indeksa konkurentnosti.....	13
Tablica 4. Promjene u rangiranju županija po konkurentnosti.....	14
Tablica 5. Indeks razvijenosti prema županijama iz 2013.godine	17
Tablica 6. Regionalni indeks konkurentnosti Koprivničko-križevačke županije za 2007., 2010., 2013. godinu	22
Tablica 7. Indeks razvijenosti po općinama U Koprivničko-križevačkoj županiji, 2017. godina	23
Tablica 8. Regionalni indeks konkurentnosti Istarske županije za 2007., 2010., 2013. godinu	25
Tablica 9. Indeks gospodarske snage Istarske i Koprivničko – križevačke županije i njegove sastavnice za 2017. godinu	28

SAŽETAK

Predmet ovog završnog rada je Regionalni razvoj Hrvatske. Regionalni razvoj je dugoročni proces koji potiče i upravlja potencijalima nekog područja i unapređuje gospodarski i društveni razvoj. Na početku rada objašnjava se što je to regionalna politika i kako djeluje u Hrvatskoj, a kako u Europskoj uniji. Regionalna politika Europske unije služi da smanji gospodarske i socijalne razlike između regija zemalja članica. Preko različitih fondova dodjeljuje sredstva koja omogućuju njihov regionalni razvoj. Kako bi lakše mjerili konkurentnost nekog područja u Hrvatskoj koriste se Regionalni Indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti, koji je prikazan kroz dva načina. Pomoću tih pokazatelja uspoređene su i dvije Hrvatske županije, Koprivničko - križevačka i Istarska županija. Prema analiziranim podacima vidimo kako je Istarska županija konkurentnija od Koprivničko-križevačke županije.

Ključne riječi: regionalni razvoj, regionalna politika, Regionalni Indeks konkurentnosti, Indeks razvijenosti

SUMMARY

The subject of this final paper is Regional Development of Croatia. Regional development is a long-term process that stimulates and manages the potential of an area and promotes economic and social development. The beginning of the paper explains what regional policy is and how it works in Croatia and how it works in the European union. The European union's regional policy serves to reduce the economic and social disparities between the regions of the Member States. Through various funds, it allocates funds that enable their regional development. In order to more easily measure the competitiveness of an area in Croatia, the Regional Competitiveness Index and the Development Index, which are presented in two ways. These indicators also compared two Croatian counties, the County of Koprivnica-križevci and the County of Istria. According to the analyzed data, we see that the County of Istria is more competitive than the County of Koprivnica-Križevci.

Keywords: regional development, regional policy, regional competitiveness index, development index